

յեր են՝ դադողացուց ձեռքէն առած դիրքերն զբաւել :

Սակայն իրենց աս յաջողութիւնը կարճ տևեր է : Գաղղիացուց զօրքերը նոր օգնութիւններով զօրացած վերադարձան և զօրաց վրայ յարձակելու, իրենց կորուսած տեղերը ետ առնելու շատ մարդ ջարդելով անոնցմէ :

Այս պատերազմներուն մէջ դադողացիք հինգ հարիւր մեռած եւ հազար երեք հարիւր վերադարձան ունեցելով, որոնցմէ հազար յիսուն հոգի մայրաքաղաքս ընկնցան : Իսկ ռուսաց կողմէն հազար վեց հարիւր հոգի մեռեր, եւ երկու հարիւր քառասուն զերի առնուրդ են : Վերադարձնելուն թիւը յայտնի չէ :

Երկու շաբթի առաւ Սեւ ծովն եւ կող շողեւանները լուր ընկին, թէ Ալեքսի վրայ դաշտով դաշնակից զօրքերը յաջողութեամբ իրենց նպատակին հասեր են :

Ամսոյ 12 ին դաշնակիցները Ալեքսի քովը Գամրը Պոլսուն ըստ մտաւ երկու : Ուստի դաշնակից զօրքն նաեւ իրենց համարանոցներն ու վաճառքներն բռնկուցրել եւ քաշվել են : Գաղղիացի զօրքերը Ալեքսի առնելէ ետեւ Եւսի գաւէի վրայ դաշտ են : Հոն ալ ռուսները քանի մը թիւանօթ արձակելէ ետեւ, վաճառքներն բռնկուցրել եւ ունեցած 37 թիւանօթներն դաժար ու ետ քաշվել են : Գաղղիացիները Եւսի Գաւէի ալ տիրել են : Ալեքսի կառավարչը փախած ժամանակը բռնկուրդ է : Եւսի Գաւէի առնուրդէն ետեւ՝ դաշնակից զօրքն թիւանօթակիր մակոյկները Ալախու ծովը մտեր են, ուր 36 ռուս նաւ գտնուեցին բռնկուած :

Այս գեղեցիկ յաջողութիւնը առանց պատերազմի ձեռք բերվելուն, գաղղիացի զօրքն կողմէն ամենեւին մէկը չէ մեռած :

Գաղղիացիները Ալեքսի ու Եւսի գաւէն կամրացրին :

Երեք շաբթի առաւ Գրորմէն եկող Սեւ ծովը շողեւանը լուր ընկաւ, թէ ամսոյ 12 ին Քանդակու զօրքերը 40 հազարի չափ դադողացի անդղիակի օսմանցի եւ սարսափալից զօրքով եւ 80 թիւանօթով շողեւանի միւս կողմը բանակալ ռուսաց զօրքերուն վրայ դաշտել է : Ուստի կարճ ժամանակէն

մը ետեւ ետ քաշվել են : Գաղղիացիները քիչ մը տոնել զանոնք հարձակէն ետեւ անոնք ալ տեղերն զարձակել են :

Հոգեւորական ճամբայ ելած տոնելը կը վերադառնա : Թէ նոյն զօրծողութեան մէջ դաշնակիցները 200 զերի եւ 9 կամ 10 թիւանօթ առնելու ռուսաց ձեռքէն :

Բելիսի զօրքերը, բարձրագուտիւ Լոմեր փաշան եւ լա Մարտիա զօրքերը այս զօրծողութեան ներկայ գտնուրդ են :

ԱՐՏԱԳԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՎՈՐ : Կառավարութեան պաշտօնէից դէմ զրդուութիւնը կը շարունակուի : Ամսոյ 3 ին լորտերուն խորհրդարանին մէջ Լեւոնտի կողմէն պաշտօնէից դէմ ըրած ամբաստանութիւնը քուէից առաւելութեամբ մերժուցաւ : Բայց ասով կառավարութեան պաշտօնականներուն դէմ ծագած դժուարութիւնները չվերջացան : Հասարակաց խորհրդարանին մէջ ալ Պ. Լեւոնտի նոյն մտքը առաջարկութիւն մը պատրաստած է : Անոնցմէ զատ երկու պատգամաւոր ալ լորտ Արեւ եւ Պ. Նիսիսն պատրաստուած են խորհրդարանին առաջարկելու, թէ Ուստի վերջին առաջարկութիւնները արեւմտեան տէրութեանց պահանջած երաշխաւորութիւնները տալու բաւական են, հետեւաբար կրնան ընդունվել : Բայց այս առաջարկութիւնը յաջողուլու յոյս չտար :

Հասարակաց խորհրդարանին մէջ լորտ Բալմէրսթըն իր պատրաստած զեւտուրական բարեկարգութեան վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ : Այս տեղեկութիւնները տուած ժամանակը իրաց այժմեան վիճակը խիստ ծանր եւ դժուար ցուցուց :

«Երկու մեծ տէրութիւն, Գաղղիա ու Անգլիա» հակա եւ վեթխարի «տէրութեան մը» Ուստի հետ պատեւ «բաղմուլ ելած են ըստ : Այս պատեւ «բաղմուլ մէջ պիտի հասցվել, թէ Անգլիա «ու Գաղղիա կարող պիտի ըլլան իրենց «միջեւ հիմնուեցած բարձր աստիճանը «պահելու, չէնէ երկրորդ կարգի տէրութեանց աստիճանը պիտի իջնան, ու «Ուստի այսուհետեւ աշխարհի հրաժարման ու իշխանապետ պիտի ըլլայ » :

— Լորտերուն խորհրդարանին մասին 3 ին ժողովին մէջ լորտ Լեւոնտեան հաստատեց, թէ պատերազմին սկիզբէն ի վեր Ուստի կորսնցուցած զօրքերուն թիւը 247 հազարի հասած է :

— Տանձիկէն մայիս 6/18 թուով լուր կուտան, թէ Պալմիլի անդղիական նաւատորմիդը ութը ռուսի վաճառական նաւ զերի բռնել է :

ԳԵՂՂԻԱ : Համաշխարհական արուեստից տեսարանը ամսոյ 3/15 ին բացվեցաւ :

Վ. կայսրն ու կայսրուհին կեսօրը մէկ ժամ անցած հանդիսի արուեստից պալատը գացին :

Արուեստահանդիսին յանձնարարական ժողովին նախագահ Կարօլէոն իշխանը «Նոյն վեհափառութեան դէմը ելելով» զանոնք պալատը ընդունելու եւ առաջնորդելու պատիւ ունեցաւ : Տէրութեան բոլոր նախարարները զանազան կարգի պաշտօնատարները եւ Փարիզի Արքեպիսկոպոսը հոն ներկայ էին :

Կարօլէոն իշխանը ատենարանութիւն մը ըրաւ, որուն կայսրը հետեւեալ խօսքերով պատասխանեց :

«Արեւիկ Տօրիզօրիկ, այս դժուար դրոշմ կատարելու համար անհրաժեշտ յանձնարարական ժողովին գլուխը Ձեզ գնելով՝ ուղեղի իմ վատահոգութեան մասնաւոր ապացոյց մը տալ ձեզի : Հատ ուրախ եմ, որ ալեկ արդարացիօք զայն : Արաւելմ ձեզի, որ իմ կողմէն շնորհակալ ըլլաք յանձնարարական ժողովին յուրեք յաճ լուստարեալ խնամցն ու անխնայ եւանդիկ համար :

Բերկութեամբ սրտի կը բռնամ այս խաղաղութեան տաճար, որ ամեն աղքատ միայն նախեան ու սիրոյ կը հրաւիրէ » :

— Կայսրը կենաքը դաւաճանելու զող Բիւստորի անուն եղեւնադործը մահուան դատաւարութիւնով, մայիս 2/14 ին օրը զլիստովեցաւ :

— Փարիզի լրագրիները կը ծանուցանեն, թէ Պարսկաստանի գաղղիական դեսպան Պ. Պոլեէ՝ իր պաշտօնին վերայ հաստատ մնալով, մայրաքաղաքիս Գաղղից զօրծակատար Պ. Պէնէտիթ-Թիլին Պարսկաստանի զօրծակատար դեսպան ընտրուելու ետ մնացած է : Ասից զատ՝ մայրաքաղաքիս նորընտիր մեծ դեսպան Պ. Թոմէնէլին գալու ամիսի մը չափ ուշնալ հարկ ըլլալով, Պ. Պէնէտիթ-Թիլի առ այժմ պիտի շարունակէ իւր դեսպանական պաշտօնը մայրաքաղաքիս մէջ :

ՍՊԵՆԻԱ : Արեւմտեան տէրութեանց հետ յարձակողական ու պաշտպանողական դաշնակցութիւն մը ընկելու խօսքերը կ'ընկնէ որ հաստատութիւն պիտի դառնայ : Կառավարութեան պաշտօնէից ժողովը քիչ օրէն այս դաշնակցութեան վրայ խորհուրդ պիտի ընէ կրտսն : Տէրութեան խօսքին նայելով, Արեւմտեան տէրութեանց Սպանիայէն ուղած օժանդակ զօրաց թիւը 20 հազար պիտի ըլլայ :

— Կաթիլիթայի թուով ծանուցիւք, թէ եկեղեցականաց կալուածները ծախելու օրէնքը թագուհին ստորագրել է : Ստորագրեալ Փարիզի լրագրիներուն զըրված քանի մը նամակներու խօսքին նախելով, թագուհին չէ ուղեր ամենեւին այս օրէնքը ստորագրել, բայց պաշտօնականները բռնութեամբ ստորագրել տաւ երկն :

ՌՈՒՄԻԱ : Արեւմտեան կայսրի մեռ-

նելուն վրայօք Գրորմէն եկած լուրը չուտուցվեցաւ :

— Ամսոյ 7 ին Արեւմտեան կայսրը հրովարտալ հանեց, որ 17 կուսակալութեան մէջ 1000 ին 12 հոգի զինուորութեան առնուրդ : Այս զօրածողութիւնը յառաջիկայ յունիսին պիտի սկսի եւ յունիսին լմնայ :

— Իւքրանիայի ու Բուսովիայի մէջ ծագած ապստամբութիւնը զինուոր զօրութեամբ զսպելու է : Բայց բոլորովին երկիրը չէ խաղաղած, եւ դժգոհութիւնը շարունակու վրայ է մանաւանդ ստրուկ զեղացիներուն (մաւթիկ) մէջ : Այս դժգոհութեան ու ապստամբութեան պատճառը աղին չափազանց սղութիւնն ու զինուորական տուրքերուն ծանրութիւնը կը համարվի :

— Բեղրադիոյ զինուորական լրագրին խօսքին նայելով, պատերազմին սկիզբէն մինչեւ մարտի 1՝ Գրորմի մէջ ռուսաց վերադարձներուն թիւը 15,123 հոգի եղել է : Մեծնորներուն թիւը չգրուցրել :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Լրագրոյ 171 թուոյն մէջ Փարիզի Սուրբատեան վարժարանին վրայօք ծագած վեճի մը լուրը տուլիք, այն մտքը որ ասանկ ազգային կարեւոր խնդրոյ մը վրայ ազգայնաց ուշադրութիւնը արթնցնելու է :

Այս շաբթու Փարիզի գաղտնաւոր նախն լրագրին մայիս 12 կողմ թիւը ձեռք բերելու անցնելով, Սուրբատեան վարժարանին անօրէն վերապատուելի Հ. Սարգիս Թէոփորոսեանին եւ Վ. Լեւոնտի կի Սիւրբատեան միաբանութեան արեւայ վերապատուելի Հ. Գեորգի Հիւրմիւղեան արք եպիսկոպոսին վրայօք կ'ղած դատին ատենադրութիւնը կարգաւորելու մէջ :

Այս ատենադրութեան կ'իմանանք որ, Հ. Հիւրմիւղեանը յանձն առնալ Գեորգիս Թէոփորոսեանին, որ իր պաշտօնին վերաբերեալ հաշիւներն ու թուղթերը տայ ու վարժարանին դուրս կ'ընէ : Հ. Սարգիս թէ Հ. Հիւրմիւղեանին յառաջ ընթացած առարկութեանցը եւ թէ Սիւրբատեան թեան կողմէն անոր ցոյց տուած թուղթերուն մէջ զինքը անկեղ դուրս հանելու բաւական իրաւունք եւ իշխանութիւն չունենելով, անոր հրամանին դէմ կեցել է : Ասոր վրայ Հ. Հիւրմիւղեան Փարիզի քաղաքական նախորդ ատենին զիմեր է : Հ. Սարգիս ալ իրենց երկուքին ալ Օսմանեան Բ. Գրան հարստի ըլլալուն պատճառաւ ասանկ ազգային մասնաւոր խնդրոյ մը մէջ ինքզինքը Գաղղից գաղտնաւորական իրաւասութեան ենթակայ չէ ճանչցրել եւ միանգամայն Փարիզի Օսմանեան գեղարարատան զօրծակատար Հայրիմ Էֆէնտիկին զիմեր է, որ Բ. Գրան օրինաւոր իշխանութեամբ իրենց դատը տեսնուրի :

Հայրիմ Էֆէնտիկին ապրիլ 28 թուականով այս նամակը գրել է Հ. Սարգիսին :

ՏԵՐ

Չոր այս օրուն նամակին պատասխան ձեռն կը ծանուցանեմ, թէ այսօր դեղատոյժատ Հիւրմիւղ արքեպիսկոպոսին բանին եւ զրով իմ մայրցի, որ ձեռք վեճին մէջ Գաղղից իշխանութեանց օգնութիւնը չեմ կրնար խնդրել իրեն համար : Պէտք է որ իմ կառավարութեան իմ մայրցին : Միշտ որ պատասխան մը տեսնեմ :

ԷՄԻԼԵ : Օ՛հ, Եւգենիէ դուս ալ ստորագրել ինձմէ ետքը, ստորագրել :

ԱՆԳԵՂԻԱ (ստորագրելով)

Ասով եւ կարգուած չեմ ըլլար. վստահ զի հայրս չի պիտի ստորագրէ :

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Ստորագրէ, Պ. Երկիւ, ստորագրէ, չէնէ . . .

ՌԲՆԹՔ

Իմ ստորագրելով ալ բան մը եղած չ'ըլլար. վստահ զի, Վ. աղբիւսին ալ բռնի ստորագրել չի կրնար տալ :

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Բերկ ստորագրելու համար համար պարան, ասոր մէջ պարգէւի մը խօսք գրել արեւմտեան :

ԱՆԳԵՂԻԱ (Պէնէ գաղղիցի վրայ կ'ընայ ու կ'ստորագրէ)

Ի՛հ, քեզի ըլլայ զո պարգէւը. (Նոյնաբան) փախի պարան, հետք տար բնագիրը որ անկինը խօսքէն չի դառնայ :

ՆՕՏԵՐԸ (երթալով)

Ամեն բան լմնցաւ :

ՏԵՍԻԼ ԻԶ .

ՎԱԳԵՐԻՍ, ԱՆԳԵՂԻԱ, ՌԲՆԹՔ, ՎԱԳԵՐԻՍ, ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Ի՛նչ բան է, աս :

ՎԱԳԵՐԻՍ

Տիկին, ես քեզի առաջիկայ քիչ որ ասոնք իրար կը սիրեն :

ՌԲՆԹՔ

Ես ան կարգել կ'ուզեի կը, որու կ'ըլլայ ըլլայ :

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Ո՛հ, մասնուցայ :

ԱՆԳԵՂԻԱ

Ուրիշ պարգէն, մայրիկ :

ՎԱԳԵՐԻՍ

Ներք, Տիկին :

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Միշտ ի՛նչ մաճ ներքիք չունիմ :

ՌԲՆԹՔ

Ստորագրելով լմնցաւ :

ՌԲՆԹՔ ՏԻՎԻՆ

Այո, բայց ժամանակութեան կը հանձն առնեմ. բնաւ փետիս երեւոր չի պիտի տեսնեմ. կը զատուիմ երկրէն. ու կ'ախել պիտի տամ Նոյնաբան ու Վ. Երկու . . . յուսահատած եմ, (եւ ԷՄԻԼԵ) :

ՎԱԳԵՐԻՍ

Հնազանդութիւն ընելով ընելով մենք ան կ'ընեն կը բերենք :

ՌԲՆԹՔ

Ահա, ասոր կ'ընեն ոգին հախաւորութեան :

ՎԱԳԵՐԻՍ

